

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

એ.એસ. મોહમ્મદ રફી
વિ.
સ્ટેટ ઓફ તમિલનાડુ પ્રતિનિધિત્વ ગૃહ વિભાગ અને અન્ય.
(ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૨૩૧૦ વર્ષ ૨૦૧૦)
ડિસેમ્બર ૬, ૨૦૧૦

[માર્કેડેય કાત્જુ અને જ્ઞાન સુધા મિશ્રા, ન્યાયમૂર્તિઓ]

ભારતનું બંધારણ, ૧૯૫૦: બચાવવાનો અધિકાર અને વકીલની સંબંધિત ફરજ
– કોર્ટે ઠેરવેલ કે: દરેક વ્યક્તિને કાનૂની અદાલતમાં બચાવવાનો અધિકાર છે અને તે મુજબ, તેનો બચાવ કરવો એ વકીલની ફરજ છે – બાર એસોસિએશન દ્વારા પસાર કરાયેલા ઠરાવો કે તેના સભ્યો ચોક્કસ આરોપી માટે હાજર રહેશે નહીં તે બંધારણ અને વ્યાવસાયિક નૈતિકતાના ધોરણોની વિરુદ્ધ છે – વકીલો – નૈતિકતા – વ્યાવસાયિક નૈતિકતા – બાર કાઉન્સિલ ઓફ ઈન્ડિયા નિયમો, ૧૯૭૫ – ભાગ VI, પ્રકરણ II.

હાજર અપીલોમાં વિચારણા માટે ઉદ્ભવતો પ્રશ્ન એ હતો કે બાર એસોસિએશન દ્વારા પસાર કરાયેલા અનેક ઠરાવોની કાયદેસરતા સંબંધિત છે કે તેમના સભ્યો ચોક્કસ કેસમાં ચોક્કસ વ્યક્તિ કે વ્યક્તિઓનો બચાવ કરશે નહીં. અપીલોનો નિકાલ કરતા, કોર્ટે

કોર્ટે ઠેરવેલ કે: ૧.૧. ઠરાવો સંપૂર્ણપણે ગેરકાયદેસર અને બારની તમામ પરંપરાઓ અને વ્યાવસાયિક નૈતિકતાની વિરુદ્ધ હતા. દરેક વ્યક્તિ, પછી ભલે તે ગમે તેટલી દુષ્ટ, ભ્રષ્ટ, નીચ, વિકૃત, પ્રતિષ્ઠિત, ઘૃણાસ્પદ, તિસ્કારપાત્ર, દુષ્ટ કે પ્રતિકૂળ માનવામાં આવે, તેને કાનૂની અદાલતમાં બચાવવાનો અધિકાર છે અને તે મુજબ, તેનો બચાવ કરવો એ વકીલની ફરજ છે. [પેરા ૧૬] [૭૯૬-ઈ-એફ]

૧.૨. વ્યાવસાયિક નૈતિકતા માટે જરૂરી છે કે વકીલ બ્રીફિંગ ઇનકાર કરી શકે નહીં, શરત એ છે કે અસીલ તેની ફી ચૂકવવા તૈયાર હોય, અને વકીલ અન્યથા રોકાયેલા ન હોય. તેથી, કોઈપણ બાર એસોસિએશનનું આકૃતિ કે તેના કોઈ પણ સભ્યો ચોક્કસ આરોપી માટે હાજર રહેશે નહીં, પછી ભલે તે એ કારણસર હોય કે આરોપી પોલીસકર્મી છે અથવા તે શંકાસ્પદ આતંકવાદી, બળાત્કારી, સામૂહિક હત્યા [હત્યારા], વગેરે છે, તે બંધારણ, કાયદો અને વ્યાવસાયિક નૈતિકતાના તમામ ધોરણોની વિરુદ્ધ છે. તે બારની મહાન પરંપરાઓની વિરુદ્ધ છે જેણે હંમેશાં ગુના માટે આરોપી વ્યક્તિઓનો બચાવ કરવા માટે ઊભા રહેવું પડ્યું છે. આ પ્રકારનો ઠરાવ વાસ્તવમાં કાનૂની સમુદાય માટે કલંક છે. ભારતમાં બાર એસોસિએશનોના આવા તમામ ઠરાવો રદ અને શૂન્ય જાહેર કરવામાં આવે છે અને સમાન વિચારધારા ધરાવતા વકીલોએ આવા ઠરાવોને અવગણવા જોઈએ અને તેનો અનાદર કરવો જોઈએ, જો તેઓ આ દેશમાં લોકશાહી અને કાયદાનું શાસન જાળવી રાખવા માંગતા હોય. કોઈપણ પરિણામ ગમે તે હોય, બચાવ કરવો એ વકીલની ફરજ છે, અને જે વકીલ તેમ કરવાનો ઇનકાર કરે છે તે ગીતાના સંદેશને અનુસરતો નથી. સુપ્રિમ કોર્ટની રજિસ્ટ્રીને આ ચુકાદા/હુકમની નકલો ભારતમાંની તમામ હાઈકોર્ટ બાર એસોસિએશનો અને સ્ટેટ બાર કાઉન્સિલોને પરિભ્રમિત કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે. હાઈકોર્ટ બાર એસોસિએશનોને તેમના રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોની તમામ જિલ્લા કોર્ટ બાર એસોસિએશનોને ચુકાદો/હુકમ પરિભ્રમિત કરવા વિનંતી કરવામાં આવે છે. [પેરા ૩૨, ૩૩] [૮૦૧-એફ-એચ; ૮૦૨-એ-બી]

પાવેલ વિ. અલબામા ૨૮૭ યુએસ ૪૫ ૧૯૩૨; ઇન રે એનાસ્ટાપ્લો ૩૬૬ યુએસ ૮૨ (૧૯૬૧) – સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો.

કેસ કાયદો સંદર્ભ:

૨૮૭ યુએસ ૪૫ ૧૯૩૨ – સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો – પેરા ૨૩

૩૬૬ યુએસ ૮૨ (૧૯૬૧) – સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો – પેરા ૨૬

ક્રિમિનલ ઓરિજિનલ હુકમત: ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૨૩૧૦ વર્ષ ૨૦૧૦.

મદ્રાસ હાઈકોર્ટના તારીખ ૨૯.૦૪.૨૦૦૮ ના ડબલ્યુ.પી. નં. ૭૧૬ વર્ષ ૨૦૦૭ ના ચુકાદો અને હુકમ સામે.

સાથે

સિવિલ અપીલ નં. ૧૦૩૦૪-૧૦૩૦૮ વર્ષ ૨૦૧૦.

અલ્તાફ અહમદ (એસી), કે.વી. વિશ્વનાથા, પી.એચ. પારેખ, આર.

બાલસુબ્રમણ્યમ, કે.વી. વિશ્વનાથન, બી. બાલાજી, સત્ય મિત્ર ગર્ગ, એન.

રાજા રામન, વીરમણિગંધન, સંજય ગૌતમ, પદ્મવી શ્રીવાસ્તવ, એન.

રાજારામન, પી.વી. દિનેશ, પ્રમિલા, એસ. થનંજયન, એન. શોભા, શ્રીરામ જે.

થલાપતિ, અધિમૂલમ, એસ.પી. પાર્થસારથી, બી. બાલાજી અને સત્ય મિત્ર ગર્ગ પક્ષકારો તરીકે હાજર રહ્યા.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ માર્કેડેય કાલ્જુ દ્વારા આપવામાં આવેલ.

ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૨૩૧૦ વર્ષ ૨૦૧૦

(એસ.એલ.પી. (ક્રિ.) નં. ૬૮૨૦ વર્ષ ૨૦૦૮ થી ઉદ્ભવતી)

૧. રજા મંજૂર કરવામાં આવી.

૨. પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોની દલીલો સાંભળી.

૩. આ અપીલ ડબલ્યુ.પી. નં. ૭૧૬ વર્ષ ૨૦૦૭ માં પસાર કરાયેલા મદ્રાસ હાઈકોર્ટના વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને તારીખ ૨૯.૪.૨૦૦૮ ના હુકમ સામે દાખલ કરવામાં આવી છે.

૪. વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમમાં તથ્યો જણાવવામાં આવ્યા છે અને તેથી અમે અહીં તેનું પુનરાવર્તન કરી રહ્યા નથી.

૫. હાઈકોર્ટે મદ્રાસ હાઈકોર્ટના નિવૃત્ત ન્યાયાધીશ માનનીય શ્રી કે.પી. શિવસુબ્રમણ્યમના વડપણ હેઠળ પૂછપરછ આયોગની નિમણૂક કરી હતી જે રેકૉર્ડ પર છે.

૬. આજના કાર્યવાહી દરમિયાન, અમે વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલ શ્રી અલ્તાફ અહમદને એમિકસ ક્યુરિયા તરીકે અમને સહાય કરવા વિનંતી કરી હતી અને અમે શ્રી અલ્તાફ અહમદના આભારી છીએ અને આ કેસમાં અમને તેમની સહાયની પ્રશંસા કરીએ છીએ.

૭. શ્રી અલ્તાફ અહમદ દ્વારા સૂચવ્યા મુજબ, વિવાદના ગુણોમાં ગયા વિના, અમે નિર્દેશ આપીએ છીએ કે તમિલનાડુ રાજ્ય દ્વારા અપીલકર્તાને વળતર તરીકે રૂ. ૧,૫૦,૦૦/- (રૂપિયા એક લાખ પચાસ હજાર માત્ર) ની રકમ આપવામાં આવે. અમને જાણ કરવામાં આવી છે કે અપીલકર્તાએ અગાઉ જ રૂ. ૫૦,૦૦૦/- (રૂપિયા પચાસ હજાર માત્ર) ની રકમ મેળવી લીધી છે અને તેથી બાકીની રૂ. ૧,૦૦,૦૦૦/- (રૂપિયા એક લાખ માત્ર) ની રકમ તમિલનાડુ રાજ્ય દ્વારા આજથી બે મહિનાના સમયગાળાની અંદર અપીલકર્તાને ચૂકવવામાં આવશે.

૮. કોઈમ્બતુર શહેરના રેસ કોર્સ પોલીસ સ્ટેશન, બી-૪ પોલીસ સ્ટેશન (લો એન્ડ ઓર્ડર) ની ફાઈલ પર તારીખ ૧૫.૧૨.૨૦૦૬ [૧૫.૧૨.૨૦૦૬] ના રોજની એફઆઈઆર નં. ૨૧૦૫ વર્ષ ૨૦૦૬ અપીલકર્તા સામે રદ કરવામાં આવી છે.

૯. મામલાને શાંતિ આપવા માટે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪૨ હેઠળ પોલીસ સામે કોઈમ્બતુર શહેરના રેસ કોર્સ પોલીસ સ્ટેશન, બી-૪ પોલીસ સ્ટેશન (લો એન્ડ ઓર્ડર) ની ફાઇલ પરની એફઆઈઆર નં. ૨૧૦૬ વર્ષ ૨૦૦૬ પાછા રદ કરવામાં આવી છે.

૧૦. હાઇકોર્ટનો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ અમારા હુકમ દ્વારા બદલવામાં આવે છે. તે મુજબ અપીલનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

સિવિલ અપીલ નં. ૧૦૩૦૪-૧૦૩૦૮ વર્ષ ૨૦૧૦
(એસ.એલ.પી. (સી) નં. ૨૬૬૫૯-૨૬૬૬૩ વર્ષ ૨૦૦૮ થી ઉદ્ભવતી)

૧૧. રજા મંજૂર કરવામાં આવી.

૧૨. વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલ શ્રી પી.એચ. પારેખ, કોઈમ્બતુર બાર એસોસિએશન તરફથી હાજર રહ્યા છે.

૧૩. અમે શ્રી પી.એચ. પારેખની રજૂઆત સાથે સંમત છીએ કે હાઇકોર્ટના વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમના પેરા ૧૩ માં કોઈમ્બતુર બાર એસોસિએશન સામે કરવામાં આવેલા અવલોકનો રદ કરવા જોઈએ. અમે તે મુજબ હુકમ કરીએ છીએ.

૧૪. આ કેસ છોડતા પહેલા, અમે મહાન કાનૂની અને બંધારણીય મહત્વના એક વિષય પર ટિપ્પણી કરવા માંગીએ છીએ જેણે આ કેસમાં અમને ઊંડી વ્યથા પહોંચાડી છે. એવું લાગે છે કે કોઈમ્બતુરના બાર એસોસિએશને ઠરાવ પસાર કર્યો હતો કે કોઈમ્બતુર બારનો કોઈ સભ્ય આ કેસમાં તેમની સામેના ફોજદારી કેસમાં આરોપી પોલીસકર્મીઓનો બચાવ કરશે નહીં.

૧૫. ભારતમાં સમગ્ર બાર એસોસિએશન, પછી ભલે તે હાઇકોર્ટ બાર એસોસિએશન હોય કે જિલ્લા કોર્ટ બાર એસોસિએશન હોય, ઠરાવો પસાર કર્યા છે કે તેઓ ચોક્કસ ફોજદારી કેસમાં ચોક્કસ વ્યક્તિ કે વ્યક્તિઓનો બચાવ કરશે નહીં. ક્યારેક પોલીસકર્મીઓ અને વકીલો વચ્ચે અથડામણો થાય છે, અને બાર

એસોસિએશન ઠરાવ પસાર કરે છે કે કોર્ટમાં ફોજદારી કેસમાં પોલીસકર્મીઓનો કોઈ બચાવ કરશે નહીં. તેવી જ રીતે, ક્યારેક બાર એસોસિએશન ઠરાવ પસાર કરે છે કે તેઓ આતંકવાદી હોવાનો દાવો કરવામાં આવતી વ્યક્તિ અથવા ફૂર અથવાઘૃણાસ્પદ [ઘૃણાસ્પદ] ગુનાના આરોપી અથવા બળાત્કારના કેસમાં સંડોવાયેલી વ્યક્તિનો બચાવ કરશે નહીં.

૧૬. અમારા મતે, આવા ઠરાવો સંપૂર્ણપણે ગેરકાયદેસર, બારની તમામ પરંપરાઓ અને વ્યાવસાયિક નૈતિકતાની વિરુદ્ધ છે. દરેક વ્યક્તિ, પછી ભલે તે ગમે તેટલી દુષ્ટ, ભ્રષ્ટ, નીચ, વિકૃત, પ્રતિષ્ઠિત, ઘૃણાસ્પદ, તિરસ્કારપાત્ર, દુષ્ટ કે પ્રતિકૂળ માનવામાં આવે સમાજ દ્વારા તેને કાનૂની અદાલતમાં બચાવવાનો અધિકાર છે અને તે મુજબ તેનો બચાવ કરવો એ વકીલની ફરજ છે.

૧૭. અમે આ સંદર્ભમાં કેટલાક ઐતિહાસિક ઉદાહરણો આપી શકીએ છીએ.

૧૮. જ્યારે મહાન ક્રાંતિકારી લેખક થોમસ પેનને ફ્રેન્ચ ક્રાંતિના બચાવમાં તેમનું પ્રખ્યાત પુસ્તક 'ધ રાઈટ્સ ઓફ મેન' લખવા બદલ ૧૭૯૨ માં ઇંગ્લેન્ડમાં જેલમાં [જેલમાં] નાખવામાં આવ્યા હતા અને દેશદ્રોહ માટે મુકદ્દમા ચલાવવામાં આવ્યા હતા ત્યારે મહાન વકીલ થોમસ એર્સ્કીન (૧૭૫૦-૧૮૨૩) ને તેમનો બચાવ કરવા માટે બ્રીફ આપવામાં આવી હતી. એર્સ્કીન તે સમયે પ્રિન્સ ઓફ વેલ્સ માટે એટર્ની જનરલ હતા અને તેમને ચેતવણી આપવામાં આવી હતી કે જો તેઓ બ્રીફ સ્વીકારશે, તો તેમને પદ પરથી બરતરફ કરવામાં આવશે. અડગ રહીને, એર્સ્કીને બ્રીફ સ્વીકારી અને તેમને પદ પરથી બરતરફ કરવામાં આવ્યા.

૧૯. જો કે, આ સંદર્ભમાં તેમના અમર શબ્દો આજે પણ ચમકતા પ્રકાશ તરીકે ઊભા છે:

"જે ક્ષણથી કોઈપણ વકીલને એવું કહેવાની મંજૂરી આપવામાં આવે છે કે તે કોર્ટમાં જ્યાં તે દરરોજ પ્રેક્ટિસ કરવા બેસે છે ત્યાં કાઉન અને પ્રજા વચ્ચે ઊભો

રહેશે નહીં અથવા ઊભો રહેશે નહીં, તે ક્ષણથી ઇંગ્લેન્ડની સ્વતંત્રતાઓનો અંત આવી જાય છે. જો વકીલ આરોપ અથવા બચાવ વિશે તે જે વિચારે છે તેનાથી બચાવ કરવાનો ઇનકાર કરે છે, તો તે ન્યાયાધીશનું પાત્ર ધારણ કરે છે; ના તે ચુકાદાના કલાક પહેલા તે ધારણ કરે છે; અને તેના પદ અને પ્રતિષ્ઠાના પ્રમાણમાં કદાચ ભૂલભરેલા અભિપ્રાયનો ભારે પ્રભાવ તે આરોપીના પક્ષમાં ભીંગડા પર મૂકે છે જેના પક્ષમાં અંગ્રેજી કાયદાના પરોપકારી સિદ્ધાંતો તમામ ધારણાઓ બનાવે છે, અને જે ન્યાયાધીશને તેના કાઉન્સેલ બનવાનો આદેશ આપે છે"

૨૦. ભારતીય વકીલોએ આ મહાન પરંપરાનું પાલન કર્યું છે. બ્રિટિશ શાસન દરમિયાન બંગાળમાં ક્રાંતિકારીઓનો આપણા વકીલો દ્વારા બચાવ કરવામાં આવ્યો હતો, મેરઠ ષડયંત્ર કેસમાં ભારતીય સામ્યવાદીઓનો બચાવ કરવામાં આવ્યો હતો, હૈદરાબાદના રજાકારોનો આપણા વકીલો દ્વારા બચાવ કરવામાં આવ્યો હતો, શેખ અબ્દુલ્લા અને તેના સહ-આરોપીઓનો તેમના દ્વારા બચાવ કરવામાં આવ્યો હતો, અને મહાત્મા ગાંધી અને ઇન્દિરા ગાંધીના કથિત હત્યાચારોમાંના કેટલાકનો પણ બચાવ કરવામાં આવ્યો હતો. તાજેતરના સમયમાં, ડૉ. વિનાયક સેનનો બચાવ કરવામાં આવ્યો છે. પ્રતિષ્ઠાના કોઈપણ ભારતીય વકીલે ક્યારેય એવા આધાર [આધાર] પર જવાબદારી ટાળી નથી કે તે તેમને અલોકપ્રિય બનાવશે અથવા તે કરવા માટે તેમના માટે વ્યક્તિગત રીતે ખતરનાક છે. તે આ મહાન પરંપરામાં હતી કે બોમ્બે હાઈકોર્ટના વિદ્વાન વકીલ ભુલાભાઈ દેસાઈએ દિલ્લીના લાલ કિલ્લામાં આઈએનએ ટ્રાયલ્સમાં આરોપીઓનો બચાવ કર્યો હતો (નવેમ્બર ૧૯૪૫ – મે ૧૯૪૬).

૨૧. જો કે, દેશના અનેક ભાગોમાંથી પરેશાન કરનારા સમાચાર આવી રહ્યા છે જ્યાં બાર એસોસિએશનો ચોક્કસ આરોપીઓનો બચાવ કરવાનો ઇનકાર કરી રહ્યા છે.

૨૨. યુએસ બંધારણનો છઠ્ઠો સુધારો જણાવે છે "તમામ ફોજદારી કાર્યવાહીમાં આરોપીને તેના બચાવ માટે વકીલની સહાય મેળવવાનો અધિકાર રહેશે".

૨૩. પાવેલ વિ. અલબામા ૨૮૭ યુએસ ૪૫ ૧૯૩૨ માં તથ્યો એ હતા કે ૧૩ થી ૨૧ વર્ષની વયના નવ અશિક્ષિત યુવાન અશ્વેત પુરુષો પર ટેનેસી અને અલબામામાંથી પસાર થઈ રહેલી ફ્રેટ ટ્રેન પર બે શ્વેત છોકરીઓ પર બળાત્કારનો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હતો. તેમની ટ્રાયલ સ્કોટ્સ્બોરો, અલબામા ખાતે યોજાઈ હતી, જ્યાં અશ્વેતો પ્રત્યે સમુદાયની દુશ્મનાવટ તીવ્ર હતી. ટ્રાયલ જજે બચાવ કાઉન્સેલ તરીકે સેવા આપવા માટે સ્થાનિક બારના તમામ સભ્યોની નિમણૂક કરી હતી. જ્યારે ટ્રાયલ શરૂ થઈ, ત્યારે સ્થાનિક બારમાંથી કોઈ વકીલ પ્રતિવાદીઓનું પ્રતિનિધિત્વ કરવા માટે હાજર થયા ન હતા. ન્યાયાધીશે, ટ્રાયલની સવારે, એક સ્થાનિક વકીલની નિમણૂક કરી જેમણે અનિચ્છાથી આ કાર્ય હાથ ધર્યું હતું. પ્રતિવાદીઓને દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા હતા. તેઓએ તેમના દોષિત ઠરાવને આહ્વાન આપ્યું, એવું આર્ગ્યુમેન્ટ [દલીલ] કરી કે તેમને અસરકારક રીતે વકીલની સહાય નકારવામાં આવી હતી કારણ કે તેમને તેમના વકીલની સલાહ લેવા અને બચાવ તૈયાર કરવાની તક મળી ન હતી. યુ.એસ. સુપ્રિમ કોર્ટ સહમત થઈ. કોર્ટ માટે લખતા, જસ્ટિસ જ્યોર્જ સધરલેન્ડે સમજાવ્યું:

"વકીલનો અધિકાર સ્વીકારવામાં આવતો હોવાનું કહેવું મુશ્કેલ છે, પ્રતિવાદીને તેની પોતાની પસંદગીના વકીલ સુરક્ષિત કરવાની યોગ્ય તક પૂરી પાડવી જોઈએ. માત્ર તે અહીં કરવામાં આવ્યું ન હતું, પરંતુ વકીલની આવી નિયુક્તિ જેનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હતો તે કાં તો એટલી અનિશ્ચિત હતી અથવા ટ્રાયલની એટલી નજીક હતી કે અસરકારક અને નોંધપાત્ર સહાયના ઇનકાર જેટલી હતી....."

૨૪. તે જ નિર્ણયમાં જસ્ટિસ સધરલેન્ડે અવલોકન કર્યું: "તો પછી, સુનાવણીમાં શું શામેલ છે? ઐતિહાસિક રીતે અને વ્યવહારમાં,

ઓછામાં ઓછા આપણા પોતાના દેશમાં, તેમાં હંમેશાં ઇચ્છિત હોય અને અધિકારની દાવો કરનાર પક્ષ દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવે ત્યારે વકીલની સહાયનો અધિકાર શામેલ છે. સુનાવણી કરવાનો અધિકાર ઘણા કેસોમાં થોડો ઉપયોગી સાબિત થશે જો તેમાં વકીલ દ્વારા સુનાવણી કરવાનો અધિકાર શામેલ ન હોય. બુદ્ધિશાળી અને શિક્ષિત સામાન્ય માણસ પાસે પણ કાયદાના વિજ્ઞાનમાં ઓછું અને કેટલીકવાર કોઈ કૌશલ્ય નથી. જો ગુનાનો આરોપ મૂકવામાં આવે, તો તે સામાન્ય રીતે, ઇન્ડિતમેન્ટ [અભિયોગપત્ર] સારું છે કે ખરાબ છે તે જાતે નક્કી કરવા માટે અસમર્થ છે. તે પુરાવાના નિયમોથી અજાણ છે. વકીલની સહાય વિના છોડી દેવામાં આવે તો યોગ્ય આરોપ વિના તેના પર ટ્રાયલ ચલાવવામાં આવી શકે છે, અને અયોગ્ય પુરાવાઓ, અથવા મુદ્દાને લગતા ન હોય તેવા અથવા અન્યથા અસ્વીકાર્ય પુરાવાઓ પર દોષિત ઠેરવી શકાય છે. તેની પાસે સંપૂર્ણ બચાવ હોવા છતાં, તેના બચાવને પૂરતા પ્રમાણમાં તૈયાર કરવા માટે કૌશલ્ય અને જ્ઞાન બંનેનો અભાવ છે. તેને તેની સામેની કાર્યવાહીના દરેક પગલે વકીલનો માર્ગદર્શક હાથ જરૂરી છે. તેના વિના, ભલે તે દોષિત ન હોય, તેને દોષિત ઠેરવવાનું જોખમનો સામનો કરવો પડે છે કારણ કે તે જાણતો નથી કે તેની નિર્દોષતા કેવી રીતે સ્થાપિત કરવી. જો તે બુદ્ધિશાળી માણસો માટે સાચું હોય, તો અજ્ઞાનીઓ અને અશિક્ષિતો, અથવા નબળી બુદ્ધિ ધરાવતા લોકો માટે તે કેટલું વધુ સાચું છે. જો કોઈપણ કેસમાં, સિવિલ કે ક્રિમિનલ, રાજ્ય અથવા ફેડરલ કોર્ટ મનસ્વી રીતે પક્ષકારને તેના દ્વારા રોકાયેલા અને તેના માટે હાજર રહેલા વકીલ દ્વારા સાંભળવાનો ઇનકાર કરશે, તો તેમાં વાજબી રીતે શંકા કરી શકાતી નથી કે તે સુનાવણીનો ઇનકાર હશે, અને તેથી, બંધારણીય અર્થમાં યોગ્ય પ્રક્રિયા હશે"

રૂપ. આ સંદર્ભમાં આપણે પ્રખ્યાત અમેરિકન વકીલ ક્લેરેન્સ ડારો (૧૮૫૭-૧૯૩૦) નો પણ સંદર્ભ લઈ શકીએ છીએ જેઓ દ્રઢપણે માનતા હતા કે દરેક આરોપી, પછી ભલે તે ગમે તેટલો દુષ્ટ, ઘૃણાસ્પદ, નીચ કે પ્રતિકૂળ માનવામાં આવે સમાજ દ્વારા તેને કોર્ટમાં બચાવવાનો અધિકાર છે. અમેરિકામાં

મોટાભાગના વકીલો આવા દેખીતી રીતે દુષ્ટ અને ઘૃણાસ્પદ વ્યક્તિઓના બ્રીફ સ્વીકારવાનો ઇનકાર કરતા હતા, દા.ત. ફૂર હત્યારાઓ, આતંકવાદીઓ, વગેરે પરંતુ કલેરેન્સ ડારો તેમના બ્રીફ સ્વીકારતા હતા અને તેમનો બચાવ કરતા હતા, કારણ કે તેઓ દ્રઢપણે માનતા હતા કે દરેક વ્યક્તિને કોર્ટમાં બચાવવાનો અધિકાર છે, અને તે મુજબ બચાવ કરવો એ વકીલની ફરજ છે. આવા દુષ્ટ, પ્રતિકૂળ અને ઘૃણાસ્પદ વ્યક્તિઓના વિવિધ ટ્રાયલમાં તેમના બચાવ ઐતિહાસિક બન્યા, અને તેમને અમેરિકામાં 'Attorney for the Damned' [ધિક્કારાયેલાના એટર્ની] તરીકે ઓળખાવ્યા, (કારણ કે તેમણે એવા લોકોના કેસો હાથ ધર્યા હતા જેને સમાજ દ્વારા એટલા નીચ, ભ્રષ્ટ અને તિરસ્કારપાત્ર ગણવામાં આવતા હતા કે તેઓ પહેલાથી જ જાહેર અભિપ્રાય દ્વારા દોષી ઠેરવવામાં આવ્યા હતા) અને તેઓ અમેરિકામાં દંતકથા બન્યા (તેમની જીવની ધિક્કારાયેલાના એટર્ની જુઓ).

૨૬. ઇન રે એનાસ્ટાપ્લો, ૩૬૬ યુએસ ૮૨ (૧૯૬૧) માં, યુએસ સુપ્રિમ કોર્ટના જસ્ટિસ હ્યુગો બ્લેકે તેમના અસંમતિ ચુકાદામાં ડારોની પ્રશંસા કરી અને કહ્યું:

"લોર્ડ એસ્કીન, જેમ્સ ઓટિસ, કલેરેન્સ ડારો અને અન્ય ઘણા લોકો જેવા લોકોએ પોતાને માટે વ્યક્તિગત જોખમ ધ્યાનમાં લીધા વિના કારણો અને અસીલોના બચાવમાં બોલવાની હિંમત કરી છે. જો કાનૂની વ્યવસાય સતત આવા વકીલોથી સજ્જ નહીં થાય તો તે તેની ઘણી ઉમરાવ અને ગૌરવ ગુમાવી દેશે. બારને સંપૂર્ણપણે રૂઢિચુસ્ત, સમય-સેવા કરનાર, સરકારથી ડરનારા વ્યક્તિઓના જૂથ બનવાની ફરજ પાડવી એ તેનું અપમાન અને અધોગતિ કરવી છે."

૨૭. નુરેમબર્ગ ટ્રાયલ્સમાં, લાખો લોકોની હત્યા માટે જવાબદાર નાઝી યુદ્ધ અપરાધીઓનો હજુ પણ વકીલો દ્વારા બચાવ કરવામાં આવ્યો હતો.

૨૮. અમે હાર્પર લીની પ્રખ્યાત નવલકથા 'ટુ કિલ અ મોર્ડિંગ બર્ડ' માં કાલ્પનિક અમેરિકન વકીલ એટીકસ ફિંચનો પણ સંદર્ભ લઈ શકીએ છીએ. આ નવલકથામાં એટીકસ ફિંચે એક અશ્વેત માણસનો બહાદુરીપૂર્વક બચાવ કર્યો હતો જેના પર અલબામા રાજ્યમાં એક શ્વેત સ્ત્રી પર બળાત્કારનો ખોટો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હતો, જે તે રાજ્યમાં કેપિટલ [મૃત્યુદંડને પાત્ર] ગુનો હતો. શહેરમાં જાતિવાદી શ્વેત વસ્તી દ્વારા તેને અને તેના પરિવારને હિંસાની ધમકીઓ હોવા છતાં, અને મુખ્ય શ્વેત સમુદાય દ્વારા સામાજિક બહિષ્કાર હોવા છતાં, એટીકસ ફિંચે તે અશ્વેત માણસનો બહાદુરીપૂર્વક બચાવ કર્યો (છેવટે તેને દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો અને ફાંસી આપવામાં આવી કારણ કે જ્યુરી જાતિવાદી અને પક્ષપાતી હતી), કારણ કે તે માનતો હતો કે દરેકને બચાવવાનો અધિકાર છે. આ નવલકથાએ ઘણા યુવાન અમેરિકનોને અમેરિકામાં કાયદાને વ્યવસાય તરીકે અપનાવવા પ્રેરણા આપી.

૨૯. એટીકસ ફિંચના નીચેના શબ્દો સમગ્ર ઇતિહાસમાં રણકશે: "હિંમત એ હાથમાં બંદૂક સાથેનો માણસ નથી. તે તમે શરૂ કરો તે પહેલાં તમે ચાટાઈ ગયા છો તે જાણવું છે, પરંતુ તમે કોઈપણ રીતે શરૂ કરો છો અને તમે ગમે તે થાય તેને જોઈ શકો છો. તમે ક્યારેક જ જીતો છો, પરંતુ ક્યારેક તમે કારો છો."

૩૦. આપણા પોતાના દેશમાં, બંધારણનો અનુચ્છેદ ૨૨(૧) જણાવે છે: "જે વ્યક્તિની ધરપકડ કરવામાં આવી છે તેને શક્ય તેટલી વહેલી તકે, ધરપકડના આધારની જાણ કર્યા વિના કસ્ટડીમાં રાખવામાં આવશે નહીં અને ન તો તેને તેની પસંદગીના કાનૂની પ્રેક્ટિશનરની સલાહ લેવાનો અને તેના દ્વારા બચાવ કરવાનો અધિકાર નકારવામાં આવશે".

૩૧. બાર કાઉન્સિલ ઓફ ઇન્ડિયા દ્વારા ઘડવામાં આવેલા નિયમોનું પ્રકરણ II 'વ્યાવસાયિક આચરણ અને શિષ્ટાચારના ધોરણો' વિશે નીચે મુજબ જણાવે છે: "એક એડવોકેટ કોર્ટ્સ અથવા ટ્રિબ્યુનલ્સમાં અથવા અન્ય કોઈપણ

સત્તાવાળાઓ સમક્ષ અથવા તેની સ્થિતિ અને કેસની પ્રકૃતિ સાથે સુસંગત ફી પર પ્રેક્ટિશનર તરીકે પ્રેક્ટિસ કરવાનો પ્રસ્તાવ મૂકે છે તે કોઈપણ બ્રીફ સ્વીકારવા માટે બંધાયેલો છે. વિશેષ સંજોગો ચોક્કસ બ્રીફ સ્વીકારવાના તેના ઇનકારને ન્યાયી ઠેરવી શકે છે".

૩૨. વ્યાવસાયિક નૈતિકતા માટે જરૂરી છે કે વકીલ બ્રીફનો ઇનકાર કરી શકે નહીં, શરત એ છે કે અસીલ તેની ફી ચૂકવવા તૈયાર હોય, અને વકીલ અન્યથા રોકાયેલા ન હોય. તેથી, કોઈપણ બાર એસોસિએશનનું આકૃતિ કે તેના કોઈ પણ સભ્યો ચોક્કસ આરોપી માટે હાજર રહેશે નહીં, પછી ભલે તે એ કારણસર હોય કે આરોપી પોલીસકર્મી છે અથવા તે શંકાસ્પદ આતંકવાદી, બળાત્કારી, સામૂહિક હત્યારા, વગેરે છે, તે બંધારણ, કાયદો અને વ્યાવસાયિક નૈતિકતાના તમામ ધોરણોની વિરુદ્ધ છે. તે બારની મહાન પરંપરાઓની વિરુદ્ધ છે જેણે હંમેશાં ગુના માટે આરોપી વ્યક્તિઓનો બચાવ કરવા માટે ઊભા રહેવું પડ્યું છે. આ પ્રકારનો ઠરાવ વાસ્તવમાં કાનૂની સમુદાય માટે કલંક છે. અમે જાહેર કરીએ છીએ કે ભારતમાં બાર એસોસિએશનોના આવા તમામ ઠરાવો રદ અને શૂન્ય છે અને સમાન વિચારધારા ધરાવતા વકીલોએ આવા ઠરાવોને અવગણવા જોઈએ અને તેનો અનાદર કરવો જોઈએ જો તેઓ આ દેશમાં લોકશાહી અને કાયદાનું શાસન જાળવી રાખવા માંગતા હોય. કોઈપણ પરિણામ ગમે તે હોય, બચાવ કરવો એ વકીલની ફરજ છે અને જે વકીલ તેમ કરવાનો ઇનકાર કરે છે તે ગીતાના સંદેશને અનુસરતો નથી.

૩૩. આ કોર્ટની રજિસ્ટ્રી આ ચુકાદો/હુકમની નકલો ભારતમાંની તમામ હાઈકોર્ટ બાર એસોસિએશનો અને સ્ટેટ બાર કાઉન્સિલોને પરિભ્રમિત કરશે. હાઈકોર્ટ બાર એસોસિએશનોને તેમના રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોની તમામ જિલ્લા કોર્ટ બાર એસોસિએશનોને ચુકાદો/હુકમ પરિભ્રમિત કરવા વિનંતી કરવામાં આવે છે.

૩૪. આ અવલોકનો સાથે, આ અપીલોનો નિકાલ કરવામાં આવે છે. કોઈ ખર્ચ નહીં.

અપીલો નિકાલ કરવામાં આવી.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.